

UNIVERSITETET
I OSLO

Norsk senter for menneskerettigheter

EMD-bulletin nr. 1-2026

Domsreferater fra Den europeiske
menneskerettsdomstolen

Domstolen har avsagt 7 dommer mot de nordiske landene siden forrige utgave av EMD-bulletin. Dette nummeret av EMD-bulletinen inneholder et sammendrag av en av sakene, *D.J v. Norway*, som er et frifinnende vedtak mot Norge som gjaldt artikkel 8 om retten til familieliv. I tillegg inneholder nummeret sammendrag av sakene *Bradshaw v. United Kingdom*, *Danileț v. Romania* og *Tomenko v. Ukraine*.

Saken *Bradshaw v. United Kingdom* gjelder retten til frie valg i møte med desinformasjon. Spørsmålet var om staten krenket Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3 ved ikke å etterforske innblanding i valg. Domstolen påpekte at det er vanskelig å måle valgpåvirkning, og at tiltak mot desinformasjon må avveies mot ytringsfriheten etter artikkel 10. Storbritannias respons lå innenfor statens skjønnsmargin, og Domstolen fant enstemmig at det ikke forelå krenkelse.

Danileț v. Romania gjelder en disiplinærsanksjon ilagt en dommer etter to Facebook-innlegg. Spørsmålet var om sanksjonen var i strid med hans ytringsfrihet etter EMK art. 10. Domstolen fant at ytringene var en del av den offentlige debatten og av allmenn interesse. De kunne heller ikke sies å svekke allmennhetens tillit til rettssystemet eller dets legitimitet. Inngrepet var ikke begrunnet i relevante og tilstrekkelige grunner og svarte ikke til et presserende samfunnsbehov. Det forelå dermed en krenkelse av artikkel 10.

Saken *Tomenko v. Ukraine* omhandler et parlamentsmedlem som ble fratatt setet sitt i parlamentet. Spørsmålet var om dette skjedde i strid med Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3 om retten til frie valg. På grunn av uklarhet i lovgrunnlaget og prosedyren ved praktiseringen av regelen var det ikke forutberegnelig for klager at handlingene hans kunne føre til terminering av mandatet. Domstolen konkluderte derfor med at det forelå en krenkelse.

Saken *D.J v. Norway* omhandler om samværsnekt og skjult adresse for barnet innebar brudd på morens rett til familieliv etter EMK art. 8. Domstolen viste til at staten hadde gitt relevante og tilstrekkelige grunner for å nekte samvær, og at den hadde vektlagt barnets beste og bygget på et omfattende bevisgrunnlag. Domstolen fant heller ingen grunn til å fravike statens vurdering av bortføringsrisikoen som grunnlag for skjult adresse. Domstolen konkluderte enstemmig med at avgjørelsen var forsvarlig begrunnet og at inngrepet i familielivet ikke var krenket. Klagen var åpenbart grunnløs etter artikkel 35 § 3 (a) og ble derfor avvist etter art. 35 § 4 i Konvensjonen.

BRADSHAW V. UNITED KINGDOM

Instans	Menneskerettsdomstolen – Domstol (Fjerde seksjon) – Dom
Tittel	CASE OF BRADSHAW AND OTHERS v. THE UNITED KINGDOM
Avsigelsesdato	2025-07-22
Saksnr.	15653/22
Viktighetsnivå	Key cases
Klager	Bradshaw mfl
Innklaget	Storbritannia
Internettpublisering	https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:[%22001-244218%22]
Konklusjon	Avvisningsgrunn behandlet sammen med sakens realitet (Art. 34) Individklager (Art. 34) Offer Ingen krenkelse av Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3 – Retten til frie valg – {generell} (Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3 – Folkets frie uttrykk for dets mening
Votum	Separat votum
Artikler	EMK art 34 EMK prot 1 art 3 EMK art 2 EMK art 2-1 EMK art 3 EMK art 4 EMK art 8 EMK prot 1 art 1 EMK art 10 EMK art 10-1
Stikkord:	Art. 34) Individual applications (Art. 34) Victim (P1-3) Right to free elections-{general} (P1-3) Free expression of the opinion of the people (Art. 2) Right to life (Art. 2-1) Effective investigation (Art. 3) Prohibition of torture (Art. 3) Effective investigation (Art. 4) Prohibition of slavery and forced labour (Art. 4) Effective investigation (Art. 8) Right to respect for private and family life (Art. 8) Positive obligations (P1-1) Protection of property (P1-1) Positive obligations (Art. 10) Freedom of expression-{general} (Art. 10-1) Freedom of expression (Art. 10-1) Freedom to receive information

Rettspraksis:	(Art. 10-1) Freedom to impart information Proportionality /
	(Art. 34) Individklager (Art. 34) Offer (P1-3) Retten til frie valg- {generell} (P1-3) Folkets frie uttrykk for dets mening (Art. 2) Retten til liv (Art. 2-1) Effektiv etterforskning (Art. 3) Forbudet mot tortur (Art. 3) Effektiv etterforskning (Art. 4) Forbudet mot slaveri og tvangsarbeid (Art. 4) Effektiv etterforskning (Art. 8) Retten til respekt for privatliv og familieliv (Art. 8) Positive forpliktelser (P1-1) Vern om eiendom (P1-1) Positive forpliktelser (Art. 10) Ytringsfrihet- {generell} (Art. 10-1) Ytringsfrihet (Art. 10-1) Retten til å motta informasjon (Art. 10-1) Retten til å dele informasjon Proporsjonalitet
	Se originalsammendraget lagt ut på Lovdata

Saken omhandler

Saken omhandler retten til frie valg i møte med spredning av desinformasjon

Fakta

Saken har tre klager født i 1960, 1960 og 1973. Klagerne var folkevalgte medlemmer av Parlamentet i perioden 2019–2024. To av klagerne stilte ikke til gjenvalg i 2024, mens den tredje stilte til gjenvalg uten å bli valgt og mistet dermed setet sitt i Parlamentet.

Klagerne anførte at til tross for at det forelå troverdige påstander om at Russland forsøkte å blande seg inn i Storbritannias demokratiske prosesser, ble ikke påstandene etterforsket og det ble heller ikke etablert et effektivt rettslig og institusjonelt rammeverk for å beskytte mot risikoen for slik innblanding.

Klagerne ønsket at britiske domstoler skulle ta stilling til saken og påberopte seg i den forbindelse retten til frie valg nedfelt i Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3. Nasjonale domstoler

avviste saken i to omganger under henvisning til ulike regler om domstolskontroll og domstolenes kompetanseområde. Saken ble endelig avvist på nasjonalt nivå september 2021.

Saken ble klaget inn for Domstolen i mars 2022

Anførsler

Klageren anførte at det forelå krenkelse av Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3 om retten til frie valg fordi staten ikke etterforsket innblanding i demokratiske valg. Staten bestred dette

Domstolens vurdering

Domstolen tok først stilling til om saken skulle avvises uten at disse vurderingene gjengis i dette sammendraget. Domstolen kom til at saken ikke skulle avvises, men konkluderte ikke på spørsmålet om klagerne hadde offerstatus etter Konvensjonen ettersom dette ville henge nøye sammen med sakens realitet.

Domstolen tok deretter stilling til spørsmålet om det forelå krenkelse av Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3 om retten til frie valg.

Domstolen påpekte at det er vanskelig å måle valgpåvirkning. Den enkeltes stemmegivning beror på mer enn eventuell propaganda som vedkommende er blitt utsatt for, blant annet politiske, økonomiske, sosiologiske og psykologiske faktorer. Dette gjør det vanskelig, om ikke umulig, å fastslå den eksakte årsakssammenhengen mellom overdreven politisk reklame og stemmegivning. At det er vanskelig å måle valgpåvirkningen drevet frem av utenlandske aktører bør imidlertid ikke forhindre stater fra å sette i gang tiltak for å beskytte demokratiske verdier. Det foreligger ingen klar konsensus knyttet til hvilke beskyttelsestiltak som behøves. Det eneste det synes å foreligge konsensus om er at det er et komplekst globalt problem som ikke kan håndteres uten samarbeid mellom internasjonale aktører og selskaper som driver sosiale medier.

Domstolen uttalte videre at det er en hårfin grense mellom det å motvirke farene ved desinformasjon og det å utøve ren sensur. Domstolen viste i den forbindelse til uttalelser fra FNs spesialrapportør og FNs høykommissær for menneskerettigheter. FNs høykommissær for menneskerettigheter har rådet statene til å unngå å gi generelle og uklare forbud mot spredning av informasjon som kan gi myndighetene et bredt mandat til å sensurere uttrykk for

upopulære, kontroversielle eller minoritetsmeninger, samt kritikk av regjeringen i forkant av valg.

Enhver handling som statene iverksetter for å motvirke risikoen for utenlandsk valginnblanding gjennom spredning av desinformasjon og gjennomføring av påvirkningskampanjer, må veies opp mot retten til ytringsfrihet etter artikkel 10. Domstolen har tidligere uttalt at «det er særlig viktig i perioden før et valg at meninger og informasjon av alle slag får sirkulere fritt».

Selv om sirkulasjon av desinformasjon eller feilinformasjon potensielt kan påvirke retten til å motta informasjon som følger av artikkel 10, kan også tiltak som iverksettes for å motvirke slik sirkulasjon ha tilsvarende effekt. Derfor må slike tiltak kalibreres nøye for å sikre at de ikke utgjør uforholdsmessige inngrep i individers rett til å formidle og motta informasjon, spesielt i perioden før et valg. Det er også viktig at det tas høyde for faren for misbruk i form av at Statene forsøker å påvirke utfallet av egne valg.

Domstolen har tidligere slått fast at et krav om å merke organisasjoner, medier og enkeltpersoner som «utenlandske agenter» brøt med artiklene 10 og 11 i konvensjonen. Dette skyldtes at det lovgivningsmessige rammeverket og anvendelsen av det var vilkårlig og ikke nødvendig i et demokratisk samfunn. Det «bidro til å krympe det demokratiske rommet ved å skape et miljø preget av mistillit og mistenksomhet mot aktører i sivilsamfunnet og uavhengige stemmer, og dermed undergravde selve grunnlaget for et demokrati».

Etter Domstolens syn var Storbritannias respons på trusselen om russisk valgpåvirkning innenfor Statens skjønnsmargin. Det var blitt foretatt to grundige og uavhengige granskninger av russisk valgpåvirkning. Disse ble fulgt opp av tre lovvedtak. I tillegg ble det opprettet to relevante enheter, Counter Disinformation Unit og arbeidsgruppen Defending Democracy. Domstolen gikk nærmere inn på innholdet i lovvedtakene og oppgavene til enhetene uten at dette gjengis i dette sammendraget.

Domstolen påpekte at eventuelle mangler ved Storbritannias tiltak uansett ikke var så alvorlige at de undergraver kjernen i Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3.

Domstolen konkluderte enstemmig med at det ikke forelå noen krenkelse av Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3 og at det derfor heller ikke var nødvendig å ta stilling til om klagerne hadde status som «offer» etter Konvensjonen

DANILEȚ v. ROMANIA

Instans	Menneskerettsdomstolen – Domstol (Storkammer) – dom
Tittel	CASE OF DANILEȚ v. ROMANIA
Avsigelsesdato	2025-12-15
Saksnr.	16915/21
Viktighetsnivå	Key cases
Klager	Danileț
Innklaget	Romania
Internettpublisering	https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-247839%22]}
Konklusjon	Krenkelse av Artikkel 10 – ytringsfrihet – {generell} (Artikkel 10-1 – Ytringsfrihet)
Votum	Separat votum
Artikler	EMK art 10 EMK art 10-1 EMK art 10-2
Stikkord:	(Art. 10) Freedom of expression-{general} (Art. 10-1) Freedom of expression (Art. 10-2) Necessary in a democratic society (Art. 10-2) Maintaining the authority and impartiality of the judiciary (Art. 10-2) Prescribed by law / (Art. 10) Ytringsfrihet -{generell} (Art. 10-1) Ytringsfrihet (Art. 10-2) Nødvendig i et demokratisk samfunn (Art. 10-2) Opprettholdelse av domstolens autoritet og upartiskhet (Art. 10-2) Foreskrevet ved lov
Rettspraksis:	Se originalsammendraget lagt ut på Lovdata

Saken omhandler

Saken gjaldt en disiplinærsanksjon ilagt en dommer som følge av to innlegg han hadde publisert på Facebook. Spørsmålet var om sanksjonen var i strid med hans ytringsfrihet etter EMK art. 10

Fakta

Klageren ble født i 1975 og bor i en by i Romania. På det relevante tidspunktet, i januar 2019, var klageren en dommer i en fylkesdomstol i Romania. Han var kjent for sin aktive deltakelse

i debatter om demokrati, rettsstaten og domstolene. Han hadde betydelig juridisk innflytelse, og en rekke høytstående verv innenfor demokrati- og justissektoren. I januar 2019 publiserte klageren et innlegg på sin offentlige Facebook-konto (Domstolens offisielle oversettelse:

«You might have noticed the string of efforts to attack, disrupt and discredit institutions such as the Directorate General of Information and Internal Protection, the Romanian Intelligence Service, the police, the National Anti-Corruption Directorate, the gendarmerie, the High Court of Cassation and Justice's public prosecutor's office, the High Court of Cassation and Justice and the army. [The attacks in question] didn't just happen randomly after 'the abuses committed by the powers that be'. Do people realise what it would mean to weaken [these] institutions or, worse, to bring services, the police, the courts and the army under political control? And speaking of the army, have you ever given much thought to Article 118 § 1 of the Constitution, which provides that 'the army shall solely serve the will of the people in order to preserve ... constitutional democracy'? What would happen if one day the army could be seen out on the streets defending... democracy, because support appears to be waning these days? Would you be surprised to know that this solution would be ... constitutional?! I think we can't see the wood for the trees ...»

En dag etter publiserte han igjen et innlegg på sin Facebook-side med en hyperlenke til en presseartikkel med overskriften «En aktor slår alarm. Å leve i Romania innebærer en enorm risiko. Den røde linjen er krysset når det gjelder rettssystemet», som var publisert på et nasjonalt nyhetssted. I intervjuet artikkelen bygget på, ga en aktor, sitt syn på hvordan påtalemyndigheten håndterte straffesaker og på aktorens vanskeligheter med å håndtere saker som var gitt til dem. Klageren skrev følgende kommentar på Facebook-innlegget: «Now here's a prosecutor with some blood in his veins, speaking his mind about dangerous prisoners being freed, our leaders' bad ideas on legislative reform, and judges and prosecutors being lynched!». Facebook-innleggene fikk oppmerksomhet i mediekkanaler og fikk flere kommentarer.

Som følge av innleggene på Facebook ble han ilagt en disiplinærsanksjon som bestod av et lønnstrekk på 5 % i to måneder. Disiplinærutvalget mente at klageren gjennom det første innlegget hadde, ovenfor tusen lesere, bidratt til tvil om offentlige institusjoners troverdighet ved å antyde at de var kontrollert av politikerne, og ved å foreslå at militære skulle gripe inn for en mulig løsning for å sikre et konstitusjonelt demokrati. Når det gjaldt det andre innlegget, fant utvalget at ordbruken overskred anstendighetens grenser og var uforenlig med

dommerrollen. Disse vurderingene ble også lagt til grunn av Høyesterett.

Saken ble bragt inn for Domstolen i mars 2021

Anførsler

Klageren anførte at han, som dommer og tidligere medlem av CSM, var en kjent offentlig stemme innen juridisk opplæring og rettsstatsspørsmål. På Facebook hadde han rundt 100 000 følgere. Han fremhevet at innleggene ble publisert i en kontekst preget av omfattende offentlig og politisk debatt om justislovgivningen og utnevnelsen av ny forsvarssjef.

Klageren mente at inngrepet i hans ytringsfrihet ikke var forutsigbart. Han viste til at de relevante disiplinærbestemmelsene var vage og ikke tydelig skilte mellom etiske brudd og disiplinærsanksjoner. Han viste også til tidligere henleggelse i lignende saker som uttrykk for myndighetenes vide skjønn.

Når det gjaldt forholdsmessighet, anførte klageren at innlegget gjaldt spørsmål av allmenn interesse, slik at myndighetene hadde en snever skjønnsmargin. Han viste til at forlengelsen av forsvarssjefens stilling hadde medieoppmerksomhet lenge før han publiserte sitt innlegg. Etter klagerens syn var innlegget et forsvar for rettsstaten. Klageren hevdet han hadde handlet uten fordommer for å advare mot politisk innflytelse over statlige institusjoner, og for å understreke betydningen av maktfordeling. Hans intensjon hadde vært å be leseren forestille seg at hæren en dag kunne bli satt i gatene mot folkets vilje for å bevare demokratiet. Videre mente han at myndighetene ikke fulgte minste inngrepsprinsipp og at tiltaket hadde en nedkjølende effekt.

Når det gjaldt språkbruken i det andre innlegget, «sânge în instalație», mente klageren at betydningen bare kunne formidles korrekt på rumensk. Han hevdet at uttrykket ble brukt for å rose noens mot. På bakgrunn av dette konkluderte klageren med at sanksjonene mot ham verken var relevante eller tilstrekkelige.

Staten imøtegikk klagerens anførsler

Domstolens vurdering

Domstolen påpekte først at det ikke var omtvistet mellom partene at disiplinærsanksjonen som ble ilagt utgjorde et inngrep i klageren ytringsfrihet som er vernet etter Konvensjonen art. 10. Et slikt inngrep vil være i strid med Konvensjonen med mindre det har hjemmel i lov,

forfølger et legitimt formål etter art. 10 annet ledd, og er nødvendig i et demokratisk samfunn.

Domstolen redegjorde deretter for de generelle prinsippene som gjelder for vurderingen av om et inngrep i ytringsfriheten har tilstrekkelig hjemmel i lov. Dette innebærer ikke bare at inngrepet må ha hjemmel i nasjonal rett, men også at loven må være tilgjengelig og forutsigbar. Kravet til forutsigbarhet innebærer at borgerne i rimelig grad skal kunne forutse konsekvensene av sine handlinger. Samtidig understreket Domstolen at lovgivningen kan gi rom for skjønn og inneholde visse vage begreper, så lenge rammene for skønnsutøvelsen er tilstrekkelig klart angitt. Dette vil blant annet avhenge av lovens innhold, reguleringsområde, og hvem den retter seg mot.

Det er i utgangspunktet de nasjonale myndighetenes oppgave å tolke og anvende nasjonal rett. Domstolens kontroll er begrenset til å vurdere om resultatet er forenlig med Konvensjonen med mindre tolkningen er vilkårlig eller åpenbart urimelig. Samtidig understreket Domstolen at nasjonal rett må gi tilstrekkelige garantier mot vilkårlige inngrep, særlig i disiplinærsaker mot dommere. Gitt domstolenes sentrale rolle i et demokratisk samfunn, må rettssystemet sikre en konsekvent og ensartet anvendelse av reglene, i tråd med prinsippet om rettssikkerhetsprinsippet. Domstolen påpekte at disse vurderingene overlapper med vurderingen av om inngrepet var nødvendig i et demokratisk samfunn etter art. 10 annet ledd.

Domstolen gikk deretter over til å anvende disse prinsippene og fant at disiplinærsanksjonen hadde tilstrekkelig hjemmel i nasjonal rett. Selv om den aktuelle bestemmelsen var generelt formulert og åpnet for flere tolkninger, ble den anvendt etter nasjonal praksis. Videre fant Domstolen at det forelå et klart skille mellom etiske normer og disiplinæransvar, og at det var etablert terskelkriterier for når atferd kunne føre til disiplinærsanksjoner. På denne bakgrunn konkluderte Domstolen med at inngrepet hadde hjemmel i lov.

For det andre vurderte Domstolen om inngrepet forfulgte et legitimt formål. Domstolen fremhevet domstolenes særlige rolle i et demokratisk samfunn og understreket at offentlighetens tillit er en forutsetning for at dommere skal kunne utføre sine oppgaver effektivt. Domstolens uavhengighet og upartiskhet er grunnleggende i rettsstaten og er en forutsetning for både et velfungerende nasjonalt rettssystem og konvensjonssystemet som helhet.

Domstolen viste videre til at art. 10 annet ledd uttrykkelig fastsetter at opprettholdelsen av domstolens autoritet og uavhengighet er et legitimt formål som kan begrunne begrensninger i ytringsfriheten. Det kan derfor forventes at dommere utviser særlig tilbakeholdenhet i sin yrkesutøvelse når deres uttalelser kan sette domstolens autoritet eller partiskhet i tvil.

I lys av begrunnelsen fra de nasjonale myndighetene, fant Domstolen at disiplinærsanksjonen var en reaksjon på brudd på plikten til tilbakeholdenhet som følger av dommerrollen.

Domstolen konkluderte derfor med at inngrepet forfulgte et legitimt formål etter art. 10 annet ledd.

For det tredje redegjorde Domstolen for vilkåret om at inngrepet må være «nødvendig i et demokratisk samfunn». Ytringsfriheten er grunnleggende i et demokratisk samfunn, og omfatter også ytringer som er støtende, sjokkerende eller forstyrrende. Unntak må tolkes strengt. Ordlyden «nødvendig» tilsier at det må foreligge presserende samfunnsmessige behov. Selv om myndighetene har en viss skjønnsmargin, går denne hånd i hånd med europeisk kontroll. Domstolen må foreta en helhetsvurdering, herunder av ytringens innhold, kontekst og forholdsmessighet.

Domstolen understreket videre at internett og sosiale medier har blitt sentrale plattformer for utøvelsen av ytringsfriheten, særlig i saker av allmenn interesse. Samtidig innebærer disse plattformene særlige risikoer, ettersom informasjon kan spres raskt, globalt og forbli tilgjengelig over lang tid. Dette kan forsterke skadepotensialet. Selv om sosiale medier styrker den offentlige debatten, kan deres særtrekk begrunne strengere vurderinger av ansvar og inngrep.

Domstolen gjentok deretter prinsippene fra Baka-saken. Selv om dommere kan pålegges en plikt til tilbakeholdenhet, er de som individer vernet av art. 10. Det må derfor foretas en avveining mellom dommerens ytringsfrihet og statens interesse i å beskytte domstolens autoritet og uavhengighet. Vurderingen må ta hensyn til kontekst, dommerens rolle, innholdet i uttalelsene og konteksten, samt risikoen for nedkjølende effekt.

Saken skilte seg fra tidligere praksis ved at klageren ble sanksjonert for personlige ytringer på en offentlig Facebook-konto. Dette ga Domstolen anledning til å presisere kriteriene for vurderingen av dommeres ytringsfrihet på sosiale medier. Proporsjonaliteten må vurderes

gjennom en helhetlig avveining. Domstolen presiserte at det ikke finnes noe hierarki mellom momentene, og at deres betydning varierer med sakens omstendigheter. Den oppstilte fem momenter.

Det første kriteriet ved vurderingen av dommeres og aktors ytringsfrihet på sosiale medier er innholdet og formen på ytringen. Domstolen slo fast at dommere og aktorer har et sterkt vern for ytringer om allmenn interesse, herunder rettssystemets funksjon og forsvar av rettsstaten. Samtidig er ytringsfriheten begrenset av plikten til tilbakeholdenhet, ettersom ytringer kan sette dommeres uavhengighet og upartiskhet i fare. Denne plikten gjelder også på sosiale medier. Dommere må derfor vise varsomhet i tone og språk, og vurdere hvilke konsekvenser ytringene kan ha for offentlighetens tillit til rettssystemet.

Det andre momentet er konteksten ytringen er fremsatt i. Den historiske og samfunnsmessige konteksten kan være avgjørende. Dommere i særlige posisjoner kan i noen tilfeller ha et videre ytringsvern. Samtidig understrekte Domstolen at dommere må avstå fra uttalelser som kan påvirke utfallet eller svekke tilliten i pågående rettsaker.

Det tredje momentet er konsekvensene av ytringen. Domstolen fremhevet at selv om internett og sosiale medier er sentrale plattformer for ytringsfriheten, innebærer de også særlige risikoer knyttet til spredning og lagring av informasjon. Ved vurderingen av inngrep i dommeres ytringsfrihet skal de nasjonale domstolene derfor ta hensyn til ytringens faktiske eller potensielle skadevirkninger samlet sett. Det må særlig skilles mellom ytringer fremsatt på åpne sosiale medier med ubegrenset publikum og ytringer fremsatt i lukkede fora.

Det fjerde momentet Domstolen fremhevet er sanksjonens art og alvor i vurderingen av om et inngrep i ytringsfriheten er forholdsmessig. Dette gjelder også disiplinærsanksjoner mot dommere. Videre må det tas hensyn til den nedkjølende effekten en sanksjon kan ha. Den samlede virkningen av flere sanksjoner må også tas i betraktning.

Det femte momentet Domstolen oppstilte var om det forelå tilstrekkelige prosessuelle garantier. Dommere som ilegges disiplinærtiltak, må ha adgang til en effektiv og kontradiktorisk prøving av et uavhengig organ. Videre må de nasjonale myndighetene gi relevante og tilstrekkelige begrunnelser for både nødvendigheten av disiplinærtiltakene og sanksjonenes forholdsmessighet i lys av de legitime formålene som forfølges.

Domstolen gikk deretter over til å anvende disse prinsippene på den foreliggende saken. Domstolen minnet om at nasjonale domstoler har hovedansvaret for å anvende Konvensjonen. Saker om dommeres ytringsfrihet krever en streng domstolskontroll, og de nasjonale myndighetene har en snever skjønnsmargin. Sakens særlige omstendigheter ga Domstolen anledning til å presisere og videreutvikle kriteriene for vurderingen av dommeres ytringsfrihet på sosiale medier. Domstolen fant det derfor nødvendig å vurdere klagerens to Facebook-innlegg separat.

Når det gjaldt innholdet og formen på den første meldingen fant Domstolen at klagerens Facebook-innlegg var et bidrag til en politisk debatt av allmenn interesse. Klageren uttrykte verdiutsagn om maktfordeling og risiko for politisk kontroll over statlige institusjoner. Det forelå ingen holdepunkter for at innlegget undergravde rettssystemets funksjon eller svekket tilliten til det. Selv om ytringen var uklar, forelå det ingen tegn til oppfordring til vold.

Det andre Facebook-innlegg gjaldt også spørsmål av klar allmenn interesse. Disiplinærsanksjonen gjaldt uttrykket «sânge în instalație», men de nasjonale myndighetene hadde ikke tilstrekkelig begrunnet hvorfor dette overskred grensene for det akseptable. Dette svekket proporsjonalitetsvurderingen.

Domstolen vurderte også konteksten ytringen ble fremsatt i. Domstolen la til grunn at klagerens første Facebook-innlegg ble fremsatt i en offentlig debatt av klar allmenn interesse. Ytringene kunne forstås som et forsvar for demokratiet og rettsstaten. Videre gjaldt ytringen ikke pågående rettsprosesser, og medieomtaler av mulige rettslige skritt var ikke tilstrekkelig til å anse ytringen som uaktsom.

Domstolen fant at klagerens andre Facebook-innlegg var en del av en offentlig debatt av stor allmenn interesse, også i europeisk kontekst. De nasjonale domstolene hadde ikke tilstrekkelig tatt hensyn til denne konteksten. Klageren ytret seg som privatperson i en samfunnsdebatt og hadde derfor krav på et vidt vern av ytringsfriheten etter art. 10.

Domstolen fant heller ingen holdepunkter for at klagerens første melding hadde undergravd domstolenes uavhengighet og upartiskhet, retten til rettferdig rettergang eller tilliten til rettssystemet. At meldingene ble omtalt i pressen og ga assosiasjoner til historiske hendelser,

var ikke tilstrekkelig til å svekke rettssystemets legitimitet.

Domstolen fant heller ingen støtte for at det andre Facebook-innlegget hadde undergravd Domstolens uavhengighet eller svekket tilliten til rettssystemet. Meldingen nådde dermed ikke terskelen for at en disiplinærsanksjon kunne ilegges.

Selv om sanksjonen ikke var blant de strengeste, la Domstolen vekt på at den kunne virke avskrekkende på klagerens fremtidige ytringer. Ytringen var også egnet til å ha en nedkjølende effekt for dommeres ytringsfrihet.

Til slutt konstaterte Domstolen at klageren formelt sett hadde hatt tilgang til kontradiktorisk domstolsbehandling fra uavhengige og upartiske domstoler. De nasjonale myndighetene unnlot likevel å foreta sentrale vurderinger, blant annet om verdiutsagnet hadde et tilstrekkelig faktisk grunnlag, og om sanksjonen var for streng sett i lys av ytringen. Den nasjonale prøvingen var derfor ikke tilstrekkelig.

Etter en samlet vurdering fant Domstolen at inngrepet ikke var begrunnet i relevante og tilstrekkelige grunner og svarte ikke til et presserende samfunnsbehov. Det forelå dermed krenkelse av art. 10 i Konvensjonen.

Ti mot syv dommere mente det forelå en krenkelse av art. 10

TOMENKO V. UKRAINE

Instans	Menneskerettsdomstolen – Domstol (Femte seksjon) – Dom
Tittel	CASE OF TOMENKO v. UKRAINE
Avsigelsesdato	2025-07-10
Saksnr.	79340/16
Viktighetsnivå	Key cases
Klager	Tomenko
Innklaget	Ukraina
Internettpublisering	https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-244007%22%5D%7D
Konklusjon	Krenkelse av Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3 – Rett til fritt valg – {generell} (Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3 – Valg av lovgiver

	Folkets frie uttrykk for dets mening) Økonomisk tap – krav avvist (Artikkel 41 – Økonomisk tap Rimelig erstatning) Ikke-økonomisk tap – tilkjent (Artikkel 41 – Ikke-økonomisk tap Rimelig erstatning)
Votum	Separat votum
Artikler	EMK prot 1 art 3 EMK art 41
Stikkord:	(P1-3) Right to free elections-{general} (P1-3) Choice of the legislature (P1-3) Free expression of the opinion of the people (Art. 41) Just satisfaction-{general} (Art. 41) Pecuniary damage (Art. 41) Just satisfaction (Art. 41) Non-pecuniary damage / (P1-3) Retten til frie valg-{generell} (P1-3) Valg av den lovgivende forsamling (P1-3) Folkets frie uttrykk for dets mening (Art. 41) Rimelig erstatning-{generell} (Art. 41) Økonomiske tap (Art. 41) Rimelig erstatning (Art. 41) Ikke-økonomiske tap
Rettspraksis:	Se originalsammendraget lagt ut på Lovdata

Saken omhandler

Saken omhandler et parlamentsmedlem som ble fratatt setet sitt i Parlamentet. Spørsmålet Domstolen tok stilling til var om dette skjedde i strid med Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3 om retten til frie valg

Fakta

Klageren heter Tomenko og er født i 1964. Han er en kjent ukrainsk politiker som gjentatte ganger var blitt valgt til å sitte i Ukrainas Parlament, herunder i 2014. I desember 2015 valgte han å tre ut av den politiske fraksjonen han tilhørte i Parlamentet. I mars 2016 besluttet partiet han tilhørte at han og et annet partimedlem skulle miste plassen sin i Parlamentet selv om perioden de var valgt inn for ikke var over (hendelsen kalles heretter for «termineringen av mandatet»). Klageren og den andre representanten ble byttet ut med to nye representanter i Parlamentet. I perioden 2015-2016 var det flere andre representanter som gikk ut av den parlamentariske fraksjonen uten at mandatene deres ble terminert.

Klageren klaget saken inn for en administrativ domstol i mai 2016. Juli samme år konkluderte den administrative domstolen med at termineringen av mandatet ikke var i strid med konstitusjonen.

Saken ble klaget inn for Domstolen desember 2016

Anførsler

Klageren anførte at termineringen av hans mandat som parlamentsmedlem var i strid med artikkel 8 og 10 i Konvensjonen, samt Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3. Klageren anførte at termineringen av hans mandat som parlamentsmedlem var i strid med artikkel 8 og 10 i Konvensjonen, samt Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3.

Domstolens vurdering

Domstolen påpekte at klager hadde anført at termineringen av mandatet var i strid med Konvensjonen artikkel 8 og artikkel 10, samt Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3. Domstolen valgte å vurdere saken etter Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3.

Domstolen tok først stilling til om saken skulle avvises. Domstolen kom til at klager var å anse som et «offer» i Konvensjonens forstand; at Staten kunne holdes ansvarlig selv om termineringsvedtaket var truffet av et politisk parti; at nasjonale rettsmidler var uttømt ettersom nasjonale myndigheter ikke klarte å vise til et rettsmiddel med noen utsikt til å lykkes, samt at klagen til Domstolen var blitt sendt innenfor 6 månedersfristen. Domstolen kom til at saken ikke var «åpenbart grunnløs» og at det heller ikke forelå andre avvisningsgrunner.

Domstolen tok deretter stilling til om det forelå en krenkelse av Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3.

Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3 inneholder ikke kun en rett til å stille til valg, men innebærer også at den som blir valgt skal få mandatet og ha sete i Parlamentet. Rettigheten ville blitt illusorisk dersom den valgte når som helst vilkårlig kunne fratas mandatet.

Rettigheten etter Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3 er ikke absolutt. Det er opp til Domstolen å ta stilling til om bestemmelsen er overholdt. Domstolen må være overbevist om at de påklagede forholdene ikke undergraver rettighetens kjerne eller frarøver den dens effektivitet; at lovskravet er oppfylt, samt at de påklagede forholdene forfølger et legitimt formål og ikke er

uforholdsmessige eller vilkårlige. Domstolen har hovedsakelig fokusert på to kriterier: Om det foreligger vilkårlighet eller manglende proporsjonalitet, og om det foreligger begrensninger i folkets frie meningsuttrykk.

Det var ikke omtvistet at det forelå et inngrep i klagerens rettigheter etter Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3. Det forelå også enighet om at tiltaket var basert på den ukrainske konstitusjonen. Et springende punkt var imidlertid forutberegneligheten knyttet til de aktuelle bestemmelsene i konstitusjonen. Konstitusjonsdomstolen hadde ved flere anledninger uttalt at konstitusjonen åpnet for terminering av mandater, men at dette ikke kunne skje med hjemmel i konstitusjonen alene. Det måtte gjøres etter prosedyrer foreskrevet i alminnelig lovgivning. Slik lovgivning fantes ikke da klager ble fratatt mandatet sitt, og termineringen var forsøkt hjemlet direkte i konstitusjonen.

Ettersom termineringen var forsøkt hjemlet direkte i konstitusjonen forelå det ikke et rettslig regelverk som anga hvor stort skjønn de politiske partiene kunne utøve, hvordan prosessen skulle foregå eller sikkerhetsmekanismer for å forhindre misbruk. De konstitusjonelle bestemmelsene var ikke blitt benyttet før klager og en annen representant fikk terminert mandatene sine. Mandatene ble terminert etter at de trakk seg fra den parlamentariske fraksjonen partiet deres tilhørte. Det var ti andre representanter som gjorde det samme i samme periode uten at deres mandater ble terminert. Det er uklart for Domstolen hvilke kriterier som avgjorde hvem som fikk terminert mandatene sine og mistet plassen i Parlamentet.

Grunnet omstendighetene var det ikke forutberegnelig for klager at handlingene hans kom til å føre til terminering av mandatet. Det var heller ikke noe regelverk som sikret mot misbruk. Det er uforenelig med rettsstatsprinsippet (rule of law) at et politisk parti når som helst kan bruke et ubegrenset skjønn til å avslutte et mandat uten at beslutningen begrunnes og uten at det er fulgt en bestemt prosedyre.

Domstolen konkluderte på denne bakgrunn med at det forelå en krenkelse av Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3. Domstolen la imidlertid til at forholdene også krenket bestemmelsen fordi de var uforholdsmessige. Selv om det kan være viktig med partipisk for å unngå fragmenteringer i parlamentet, er det uakseptabelt å stille de politiske partiene over velgerne ved å gi partiene mulighet til å annullere valgresultater, slik som ble gjort de facto i foreliggende sak.

Domstolen konkluderte enstemmig med at det forelå krenkelse av Tilleggsprotokoll 1 artikkel 3.

D.J V. NORWAY

Instans	Menneskerettsdomstolen – Domstol (andre seksjon komite) – vedtak
Tittel	D.J. v. NORWAY
Avsigelsesdato	2026-01-20
Saksnr.	36839/21
Viktighetsnivå	3
Klager	D.J
Innklaget	Norge
Internettpublisering	https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-248780%22]}
Konklusjon	Avvist
Votum	Ikke separat votum
Artikler	EMK art 8 EMK art 8-1 EMK art 8-2 EMK art 35
Stikkord:	Art. 8) Right to respect for private and family life (Art. 35) Admissibility criteria / (Art. 8) Retten til respekt for privat og familieliv (Art. 35) Saker som kan prøves
Rettspraksis:	Se originalsammendraget lagt ut på Lovdata

Saken omhandler

Saken gjaldt om samværsnekt og skjult adresse for barnet innebar et brudd på morens rett til familieliv etter EMK art. 8

Fakta

Klageren er født i 1974 og er norsk statsborger.

Barnet (X) i saken, født i 2010, ble akutt plassert i august 2018 etter at moren ble pågrepet for

kriminelle handlinger. Klageren hadde foreldreansvaret alene for barnet. Klageren er av rom-opprinnelse og analfabet.

I etterkant av akuttplasseringen opprettholdt Barneverns- og helsenemnda omsorgsovertakelsen. De besluttet at barnet skulle ha skjult adresse, samt at det ikke skulle være samvær mellom moren og barnet. Det forelå også flere tidligere bekymringsmeldinger knyttet til barnets og søsknenes omsorgssituasjon, som var preget av vold, rus, kriminalitet og ustabile boforhold. Nemnda vurderte bortføringsrisikoen som reell og mente at samvær ville sette plasseringen på hemmelig adresse i fare.

Saken ble deretter brakt inn for tingretten. Ved tingrettens dom i oktober 2019 ble omsorgsovertakelsen og hemmelighold av adressen opprettholdt, men moren ble tilkjent samvær på to timer fire ganger i året. Tingretten hadde oppnevnt en sakkyndig for å vurdere morens omsorgsevne og barnets situasjon. Barnevernstjenesten fikk adgang til å fastsette nødvendige sikkerhetstiltak under samvær. I 2020 ble saken anket videre til lagmannsretten. Lagmannsretten nektet å fremme anken over omsorgsovertakelsen, men tillot behandling av spørsmålet om samværsfastsettelse og skjult adresse. Det ble oppnevnt en ny sakkyndig psykolog for å foreta en oppdatert vurdering, med særlig vekt på morens omsorgsevne og om samvær ville påføre barnet belastninger. Den sakkyndige rapporten viste at barnet var traumatisert, reagerte sterkt på samvær og ikke ønsket kontakt. Barne- og ungdomspsykiatrien hadde anbefalt at det ikke skulle være samvær ettersom barnet kanskje hadde PTSD og samvær forstyrret traumebehandlingen. På denne bakgrunn fant Lagmannsretten at barnets reaksjoner i tilknytning til samvær måtte anses som helseskadelige, og nektet derfor videre samvær av hensyn til barnets psykiske helse. Lagmannsretten viste til praksis fra Høyesterett, som har implementert praksis fra Domstolen. Samtidig presiserte lagmannsretten at gjenforeningsmålsettingen ikke var oppgitt, men at arbeid med samvær og gjenforening måtte fortsette dersom barnet ble tryggere. Lagmannsretten opprettholdt også avgjørelsen om skjult adresse, som var til barnets beste på grunn av en reell bortføringsrisiko.

I januar 2021 nektet Høyesterett anken fremmet. I tiden etter ble det etterforsket nye alvorlige forhold mot moren. I 2023 ble hun dømt for manglende oppfølging av barnets tannhelse og skolegang. Saken ble brakt inn for Domstolen i juli 2021

Anførsler

Klageren anførte at det forelå brudd på art. 8 fordi gjenforeningsmålsettingen hadde blitt oppgitt for tidlig. Videre hevdet hun at myndighetene ikke hadde foretatt en rimelig avveining mellom barnets beste og klagerens rett til familieliv. Endelig viste klageren til at påstanden om bortføringsrisiko ikke var støttet av konkrete bevis

Domstolens vurdering

Innledningsvis bemerket Domstolen at saken gjelder avgjørelsen om samværsnekt og skjult adresse for barnet. Domstolen konstaterte at dette utgjorde et inngrep i klagerens rett til respekt for sitt familieliv etter art. 8 § 1. Videre hadde inngrepet hjemmel i lov, og forfulgte et legitimt formål om å beskytte barnets helse og rettigheter. Det springende punktet for Domstolen var om inngrepet var «nødvendig» etter art. 8 § 2.

For å ta stilling til spørsmålet viste Domstolen til de generelle prinsippene fra saken *Strand Lobben and Others v. Norway* ([GC], no. 37283/13, §§ 202-13, 10 September 2019). Domstolen må foreta en helhetsvurdering av om begrunnelsene for de aktuelle tiltakene var relevante og tilstrekkelige, samt om klageren var involvert i prosessen. I denne sammenheng påpekte Domstolen at det tidligere er avsagt flere dommer mot Norge for brudd på art. 8 knyttet til samværsordningen.

Som et utgangspunkt for den videre vurderingen fremhevet Domstolen at alvorlige begrensninger i samvær mellom barn og foreldre normalt er uforenelige med gjenforeningsmålsettingen og at omsorgsovertakelser skal være midlertidige. Domstolen har understreket at samværsordningen må støtte gjenforeningsmålsettingen uten å utsette barnet for urimelige belastninger. Myndighetene kan først etter en grundig vurdering konkludere med at gjenforening ikke er til barnets beste.

På denne bakgrunn foretok Domstolen en streng prøving av om de nasjonale domstolene ga relevante og tilstrekkelige grunner for begrensningene i klagerens samværsrett. Domstolen la til grunn at lagmannsretten, i tråd med sakkyndiges og barnepsykiatriske vurderinger, prioriterte barnets helse. Lagmannsretten fant at tvungent samvær ville påføre barnet urimelig belastning og hindre traumebehandling. Gjenforeningsmålsettingen ble ikke oppgitt, men

utsatt inntil det var trygt for barnet. Lagmannsretten la også stor vekt på at barnet ikke ønsket å ha samvær, samt hennes alvorlige psykiske og fysiske reaksjoner. Domstolen fant derfor at samværsnekt var tilstrekkelig begrunnet, og påpekte at art. 8 ikke gir krav på samvær som skader barnets helse og utvikling.

Videre bemerket Domstolen at lagmannsretten anså det uheldig at det gikk over et år før første samvær ble gjennomført, men viste til at tidligere vedtak ikke ga klageren samvær. Myndighetene hadde en plikt til å vurdere situasjonen fortløpende, men ikke til å tilrettelegge for samvær før en ny avgjørelse forelå. Selv om det gikk lang tid før første samvær ble gjennomført, er det ikke i seg selv nok til å konstatere at myndighetenes avgjørelse var i strid med Konvensjonen.

Domstolen tok deretter stilling til klagerens øvrige anførsler. Moren anførte at det begrensede samværet ikke var egnet til å vurdere hennes omsorgsevne. I tillegg anførte moren at samværene hadde hatt dårlig kvalitet siden politiet var vært til stede og de ikke kunne snakke sitt felles morsmål. Domstolen viste til at lagmannsrettens vurdering bygget på omfattende bevis, og at moren hadde blitt hørt i norske domstoler. Videre påpekte Domstolen at det er viktig å skape gode rammer for samvær. Samtidig fant Domstolen ingen grunn til å tvile på myndighetenes vurdering av forbudet mot å snakke romani og politiets tilstedeværelse sett i lys av bortføringsrisikoen og behovet for skjult adresse. Den nasjonale avgjørelsen var dermed tilstrekkelig begrunnet.

Avslutningsvis vurderte Domstolen avgjørelsen om at barnet skulle bo på skjult adresse. Domstolen fant ingen grunn til å fravike de nasjonale domstolenes vurdering av bortføringsrisikoen. Domstolen bemerket at klageren ikke bestred skjult adresse for nemnda, og at de nasjonale domstolene hadde tilstrekkelige bevis for sin vurdering.

Domstolen konkluderte enstemmig med at avgjørelsen om at det ikke skulle være samvær og skjult adresse var forsvarlig begrunnet, og at inngrepet i familielivet ikke krenket EMK art. 8. Klagen var åpenbart grunnløs etter artikkel 35 § 3 (a) ble derfor avvist etter art. 35 § 4 i Konvensjonen.